

**UNELE PARTICULARITĂȚI ALE REALIZĂRII PRINCIPIULUI
CONTRADICTORIALITĂȚII ÎN CADRUL FAZEI DE URMĂRIRE
PENALĂ**

Lucia RUSU,
asistent universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți,
Facultatea de Drept și Științe sociale, Catedra de Drept Public

Rezumat: Transformările de moment ce au loc în RM au ca obiectiv crearea statului de drept, în care modalitatea de soluționare a coraportului dintre interesele persoanei și cele ale statului se face la nivel optim. Dovedit, că problemele ce apar în sens se intersectează pe anumite segmente și cu înglobările procesului penal în albia istoriei care se face azi. Adică, forma contradictorială a procesului penal e de menire să răspundă în mod egal la cerințele și principiile unui stat de drept. În procesul de reformare a sistemului judiciar pe vârtejul schimbărilor intervenite în viața social-politică a statului nostru, noțiunea de contradictorialitate a obținut cu impunere o nouă ezonanță. Și aceasta pe cât reforma juridică și de drept se leagă nemijlocit de contradictorialitate, care este încă insuficient cercetată în doctrina dreptului procesual penal.

Cuvinte-cheie: contradictorialitate, urmărire penală, organ de urmărire penală, acuzare, procuror, ofițer de urmărire penală, justiție penală, proces penal, formă istică a procesului, proces mixt, expertiză judiciară, activitate specială de investigații, control judiciar, probe.

Summary: The transformations which take place in the Republic of Moldova have like objectives the establishment of the rule of law, where the way of solving the person's interests and those of the state is done at the optimum level. Turned out, that the problems occur in the sense, intersect on certain segments and with embedding the criminal process in the riverbed of history that is made today. I mean, contradictory of the criminal process is meant to respond equally to the demands and the principles of a state of law. In the process of reform of the judicial system on the big changes in social-political life of our state, the notion of contradictory obtained a new resonance. And this as legal reform and law binds directly contradictory, which is still insufficiently studied in the doctrine of the law of criminal procedure.

Keywords: contradictory, the prosecution, the organ of criminal prosecution, indictment, prosecutor, criminal investigation officer, criminal justice, criminal trial, mixed process, judicial expertise, the special activity of investigations, judicial control, samples.

Avînd în vedere sarcinile specifice înscrise în obiectul urmăririi penale, prima fază a procesului penal este disciplinată atît de regulile de bază ale întregului proces penal, cît și de anumite dispoziții specifice. Acest lucru explică existența unor trăsături specifice ale urmăririi în raport cu procedura camerei preliminare, judecata și punerea în executare a hotărîrilor penale [1, p. 20].

În orice sistem național al justiției penale în procesul reformelor, urmărirea penală și examinarea cauzelor în judecată constituie obiectul principal al transformărilor și restructurărilor. Anume ele figurează în calitate de purtător al celor mai caracteristice particularități ale sistemului național al justiției penale, punînd la încercare influența regimului politic al statului. [2, p. 58] Contradictorialitatea este o constantă unanim recunoscută a dreptului procesual penal. Deși de origine anglo-saxonă, ea a prins rădăcini și în sistemele procesuale penale continentale. Principiul contradictorialității se aplică deopotrivă în țările europene de tradiție continentală (Franța, România, RM etc.), însă nu există o poziție univocă în ceea ce privește sfera de aplicare și conținutul ei. [3, p. 614]

Problema asigurării unor drepturi și libertăți ale omului în cadrul desfășurării procesului penal a fost abordată în mod deosebit la sfîrșitul sec. XIX – începutul sec. XX, fiind actuală și în prezent. O soluție propusă în acest scop este separarea funcțiilor diferitelor organe de stat în faza urmăririi penale, care, de fapt, devine în acest sens o garanție. [4, p. 65]

Activitatea procesual-penală se desfășoară în baza contradictorialității și a egalității părților, ceea ce necesită răspîndirea ideilor contradictorialității asupra tuturor stadiilor, deoarece termenul „activitatea procesual-penală” presupune nu doar activitatea în cadrul etapelor judiciare, ci și în cadrul urmăririi penale. Art. 24 CPP RM stipulează că părțile participante la judecarea cauzei sunt condiționate „*volens-nolens*” de egalitatea părților la etapa prejudiciară. Astfel, dacă părțile nu s-au situat pe poziții egale inițial, fiind limitate una din ele în acțiuni, este evident faptul că dezechilibrul de forțe se va reflecta și pe parcurs, deoarece rezultatele activității lor folosite în etapa judecării cauzelor, în care legea le garantează egalitate în drepturi, au fost obținute la etapa prejudiciară. [5, p. 86]

Procesul penal al RM, după natura și conținutul său, într-o anumită măsură se atribuie la categoria procesului mixt, deoarece în el sunt prezente atît elemente ale procesului contradictorial, cît și ale celui acuzatorial. Anume elementele acuzatoriale constituie baza urmăririi penale. La diferite etape ale procesului penal, reieșind din particularitățile acestora, principiile se reflectă în mod diferit, motiv pentru care mecanismul realizării principiului contradictorialității în cadrul etapelor prejudiciare se deosebește esențial de aplicarea aceluiași principiu în cadrul etapelor judiciare. De exemplu, despre acest principiu în cadrul urmăririi penale se poate vorbi doar atunci cînd în proces apare figura bănuitalui, învinuitului sau a părții vătămate. Pînă la acest moment principiul contradictorialității în cadrul acestei etape procesuale este lipsă. Acțiunea principiului contradictorialității este

limitată și prin faptul că la această etapă unele principii ale procesului penal, practic, nu funcționează, cum ar fi cazul principiului publicității. A fi în acord cu opinia conform căreia principiul publicității la etapa urmăririi penale nu funcționează cu desăvârșire nu putem. [6, p. 175] Nu se poate invoca și la deplina realizare a începuturilor contradictorii în cadrul etapelor prejudiciare ale procesului penal. La moment, în cadrul acestora, principiul contradictorialității poate fi realizat într-o măsură mai mare sau mai mică, momentul datorându-se apariției unor germeni al noului conținut juridic. Începuturile contradictorii se reflectă, în viziunea noastră, deja în cadrul următoarelor momente: verificarea de către instanța de judecată a legalității și temeiurilor aplicării măsurii preventive sub formă de arest și a prelungirii duratei termenului de ținere sub arest (art. 307-308 CPP RM), dispunerea efectuării expertizei judiciare (art. 142 CPP RM), controlul asupra acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigație (art. 301-306 CPP RM). Un spectru larg de acțiuni de urmărire penală și procesuale sunt efectuate în lipsă, deoarece organul de urmărire penală nu înștiințează, în prealabil, persoanele cointeresate despre efectuarea acestora.

Astfel, ca urmare a celor expuse, în cadrul fazei de urmărire penală, contradictorialitatea se manifestă: 1) cu ocazia numirii și efectuării expertizei judiciare; 2) în cadrul confruntării; 3) la realizarea controlului judiciar asupra procedurii prejudiciare.

După cum afirmă cercetătorul Dumitru Roman, în dreptul procesual penal moldovenesc, odată cu introducerea instituției controlului judecătoresc în faza urmăririi penale, această fază a căpătat un caracter semicontradictoriu. Astfel, activitatea de administrare a probelor pînă la terminarea urmăririi penale este lipsită de contradictorialitate, însă sub aspectul aplicării măsurilor procesuale de constrîngere, atacării acțiunilor și hotărîrilor ofițerului de urmărire penală și procurorului, examinarea de către judecătorul de instrucție se face cu participarea părților interesate în condiții de contradictorialitate [7, p. 513-514].

Caracterul necontradictoriu al urmăririi penale rezultă din lipsa de publicitate a urmăririi penale. Organul de urmărire penală administrează probele fără a le supune discuției subiecților procesuali și părților existente în cauză [1, p. 27].

La moment, sunt create condiții prielnice în vederea aplicabilității largi a principiului contradictorialității în cadrul etapelor prejudiciare ale procesului penal. În CPP RM sunt fixate multiple prevederi, care oferă largi posibilități întru realizarea principiului contradictorialității, dar aceasta, la rîndul ei, necesită clarificarea anumitor situații. În primul rînd, este necesară apariția în cadrul acestei etape a părților apărării și acuzării, care îndeplinesc funcții procesuale contradictorii și înzestrarea lor cu drepturi procesuale egale, beneficierea de posibilități procesuale în aceeași măsură în vederea realizării acestor drepturi. Concluzia despre faptul că la această etapă procesuală participanții nu se află pe picior de egalitate poate fi formulată, de exemplu, în baza art. 100 alin. (1) CPP

RM. Legiuitorul delimitează clar situațiile de „administrare a probelor de către organul de urmărire penală din oficiu” și, respectiv, de „administrare a probelor de către organul de urmărire penală la cererera părților”. Prezentarea probelor de către bănuțit, învinuit, apărător se limitează *de facto* la înaintarea cererilor și demersurilor privind necesitatea fixării anumitor date sau a anexării la materialele cauzei a anumitor înscrisuri, obiecte ori documente. Aceste persoane sunt dependente, „legate” de luarea hotărârilor asupra cererilor și demersurilor înaintate, pe care organul de urmărire penală (ofițerul de urmărire penală, procurorul) le pot respinge, chiar și nemotivând acest fapt.

Un anumit sistem care ar împiedica neobiectivitatea examinării cererilor și demersurilor pînă la moment nu funcționează, deoarece atît administrarea probelor, cît și ulterioara lor apreciere este concentrată în unele și aceleași mîini (statul, care exercită funcția acuzării). Într-un regim special se află, în virtutea prevederilor legale, și partea vătămată, care are posibilitatea de a-și expune poziția sa referitoare la acțiunile de urmărire penală doar în cazul dacă va avea, în acest sens, permisiunea persoanei care gestionează cauza penală. Astfel, în asemenea condiții, nu se poate indica la egalitatea părților la etapa urmăririi penale.

În cel de-al doilea rînd, este necesară prezența unui organ competent independent, care ar asigura atingerea scopurilor acestei etape a procesului penal și crearea posibilității părților de a-și realiza drepturile sale.

În ultima perioadă de timp, în literatura de specialitate, destul de frecvent sunt discutate diverse variante ale realizării principiului contradictorialității la etapa urmăririi penale. De exemplu, a fost expusă și opinia abilitării apărătorului cu dreptul de a realiza cercetarea paralelă. [8, p. 22]

Conform opiniei pe care o susținem pe deplin, această propunere nu este una constructivă, din considerentul că persoanele care reprezintă funcția apărării (apărătorul sau însuși învinuitul), în virtutea caracterului juridic, nu pot și nici nu trebuie să realizeze acțiuni de urmărire penală, în special acțiuni care au un caracter de constrîngere. În situația cercetării paralele nu pot fi realizate acțiuni repetate de urmărire penală, deoarece în proces ar apărea două varietăți de probe, obținute de diferiți subiecți ai procesului. Orice coordonare a ulterioarelor acțiuni de către partea apărării cu organul de urmărire penală subliniază poziția inegală a persoanelor participante în cauză, deoarece atît ofițerul de urmărire penală, cît și procurorul nu-l vor pune la curent pe apărător despre posibilele acțiuni care urmează a fi întreprinse în vederea cercetării cauzei. Necesitatea coordonării apărării cu organul de urmărire penală, în sensul acțiunilor preconizate, presupune și posibilitatea primirii unui refuz în realizarea actului respectiv de urmărire penală, din considerentul că el a fost deja realizat de partea oponentă, chiar dacă acest fapt nu corespunde realității. Astfel, dependența părții apărării se menține întru-totul, iar cointeresarea organului de urmărire penală nu exclude prezența anumitor abuzuri din partea ofițerului de urmărire penală sau a procurorului. În acest context,

evidențiem și opinia expusă de autorul T. Vizdoagă referitoare la faptul că tentativa de instituire a principiului contradictorialității la etapa prejudiciară este binevenită, însă funcționarea reală a acestuia este condiționată de instituirea egalității statutelor procesuale ale părților la faza urmăririi penale. Întru realizarea acestui obiectiv, sunt propuse următoarele soluții: 1) acordarea posibilității apărătorului de a desfășura o anchetă paralelă (investigația avocatului) proprie după modelul anglo-saxon; 2) dezvoltarea și amplificarea controlului judecătoresc în faza urmăririi penale. [5, p. 88]

Dorim să menționăm și faptul că sunt cunoscute, practic, două medele de jurisdicție de instrucție: sistemul tradițional, care este acela al judecătorului francez. Astfel, în calitate de maestru al înfăptuirii fazei preparatorii a procesului, judecătorul de instrucție conduce investigațiile și rezolvă toate chestiunile jurisdicționale, îndeosebi atingerile libertății și deciziei în privința rezultatelor urmăririi la sfârșitul instrucției. O astfel de concepție mai există în Belgia, Olanda, Elveția, Spania, Grecia și în țările din Africa francofonă. În toate aceste țări, partea urmăritoare nu sesizează întotdeauna organul de jurisdicție (de exemplu, pentru infracțiunile ușoare. Sistemul cel mai întâlnit astăzi este acela al soluționării chestiunilor jurisdicționale. Astfel, în Anglia, justiția de pace, care constituie magistrates Court statuează asupra detenției provizorii a celui interesat și decide, după examinarea acuzațiilor, trimiterea în judecată, în cadrul unei proceduri de punere sub acuzare (*Committal proceedings*). La fel este și în Italia și Germania, țări în care există judecătorul de instrucție clasic. Totuși, în aceste două țări, judecătorul poate proceda și la anumite investigații, în cazuri particulare (de plidă, în Italia, acel giudice per le indagini preliminari cumulează funcțiile de jurisdicție și de investigație, reprezentând un fel de minister public instructor). [9, p. 29]

În literatura de specialitate este întâlnită și propunerea de a implica în cadrul fazelor prejudiciare anumiți observatori independenți sau de a introduce instituția cercetării particulare. [10, p. 50] În opinia noastră, acest fapt este, în principiu, corect, însă realizarea acestui obiectiv nu este suficientă pentru lărgirea începuturilor contradictoriale. Or, controlul judiciar nu schimbă esența etapei urmăririi penale, cercetarea cauzei rămânând în mâinile persoanelor cointeresate, care manifestă tendințe acuzatorii pe durata activității sale. Mai mult decât atât, controlul realizat de către organul judecătoresc nu este întotdeauna eficient. Practica examinării demersurilor privind aplicarea măsurilor de arest preventiv sau a prelungirii acestora denotă faptul că instanța de judecată, examinând aceste chestiuni, nu dorește să-și asume responsabilitatea, fiind admise demersurile procurorilor drept rezultat al lipsei temeiurilor aplicării măsurii de arest preventiv sau a prelungirii acesteia. De exemplu, poate fi invocată cauza penală pornită în privința cet. N. A. în baza semnelor infracțiunii prevăzute de art. 217/1 alin. (4) CP RM. După punerea acestuia sub învinuire, la înaintarea demersului către Judecătoria Bălți privind aplicarea măsurii de arest preventiv, procurorul nu a

luat în calcul faptul recunoașterii parțiale a vinovăției, al prezenței locului permanent de trai, al familiei și al unui copil minor aflat la întreținere, necesitatea aplicării acestei măsuri preventive fiind argumentată doar prin faptul că învinuitul ar putea să se ascundă de la urmărirea penală sau ar putea împiedica efectuarea ei. Asupra acestor momente nu a atras atenție nici judecătorul, aplicându-i măsura preventivă solicitată în acest sens. Ulterior, și Curtea de Apel Bălți, examinând recursul declarat de către avocat împotriva încheierii privind aplicarea măsurii preventive sub formă de arest, a lăsat încheierea respectivă fără modificare [11].

În virtutea celor menționate, evidențiem și faptul că problema asigurării unor drepturi și libertăți ale omului în cadrul desfășurării procesului penal a fost abordată de mult timp. O soluție propusă în acest scop este separarea funcțiilor diferitelor organe de stat în faza urmăririi penale, care, de fapt, devine în acest sens o garanție. Pe acest segment, anume controlul judecătoresc reprezintă un pas spre realizarea principiului contradictorialității la etapa prejudiciară și, respectiv, o garanție în asigurarea protecției drepturilor persoanei în procesul penal. Implementarea instituției controlului judiciar în dreptul procesului penal ar stimula, fără îndoială, creșterea calității urmăririi penale și evidențierea la momentul oportun a erorilor de urmărire penală. [4, p. 65-68]

După cum menționează autorul I. Roșca, doctrina, în special cea din Federația Rusă, acordă trei modalități de protecție a învinuitului și a celorlalți participanți la procesul penal împotriva acțiunilor abuzive ale organelor de stat: asigurarea drepturilor de către ofițerul de urmărire penală; asigurarea drepturilor de către procuror; asigurarea drepturilor de către instanța de judecată. Însă, se subliniază de I. Roșca, apărarea drepturilor și intereselor persoanei de către cel care o învinuiește pare a fi absurdă, chiar și în cazul când ultimul este obligat să cerceteze circumstanțele cauzei sub toate aspectele, complet și obiectiv, iar nemijlocit procurorul este investit atât cu exercitarea (în unele cazuri), conducerea urmăririi penale, cât și cu controlul legalității acțiunilor procesuale efectuate de către ofițerul de urmărire penală. [4, p. 65-68] Nu poate fi recunoscut, cu adevărat, că fiind conform modelului contradictorial al procesului penal nici monopolul procurorului. Este cu dificultate a realiza în același timp de către aceeași persoană funcția de învinuire și cea de control al respectării legilor. În scopul examinării imparțiale a problemelor de protecție a drepturilor și intereselor legitime ale persoanei în procesul penal, dependente de acțiunile organului de urmărire penală, este instituit controlul judecătoresc prejudiciar.

Controlul judiciar este preferabil oricărei alte forme de control exercitat la etapa prejudiciară, contribuind la realizarea principiului contradictorialității. Considerentele în acest sens sunt următoarele: a) judecătorul nu este responsabil formal nici pentru indicii calitativi, nici pentru cei cantitativi ai urmăririi penale, dar este cointerestat în înlăturarea încălcărilor depistate la această etapă; or, legalitatea reprezintă fundamentul activității sale; b) judecătorul dispune de un

statut separat, fiind unicul subiect împuternicit prin dispozițiile constituționale cu înfăptuirea justiției; c) nu poate fi ignorat nici specificul procedurii judiciare față de oricare altă formă de activitate a organelor de stat, procedura judiciară fiind ghidată de o reglementare legislativă strictă, ceea ce constituie o garanție. [4, p. 65-68]

Prin stabilirea dreptului apărătorului de a contesta refuzul organului de urmărire penală privind administrarea probelor suplimentare, inclusiv prin faptul investirii judecătorului de instrucție cu dreptul de a efectua unele acțiuni procesuale la cererea apărării, are loc dezvoltarea instituției controlului judiciar fără extinderea competenței judecătorului de instrucție, asigurându-se, în același timp, pe cât este posibil, principiul „egalității armelor”. [4, p. 65-68]

În vederea schimbării situației existente în domeniu, în viziunea noastră ar fi mult mai rațional, pe lângă existența controlului judecătoresc asupra urmăririi penale, de a se trece la dezrădăcinarea obiceiului tendinței acuzatoriale din partea organelor de urmărire penală. La etapa urmăririi penale partea acuzării este reprezentată prin următorii participanți: ofițerul de urmărire penală, procurorul, partea vătămată, partea civilă, reprezentanții părții civile și a părții vătămate. Specificul poziției procesuale a ofițerului de urmărire penală și a procurorului ține de faptul că ei sunt abilitați, în afara funcției acuzării, și cu dreptul de a strânge și verifica probe, în favoarea și în defavoarea învinutului și de a clarifica circumstanțele cauzei, fiind luate, în situațiile prevăzute de lege, chiar și soluții referitoare la încetarea urmăririi penale. [12, p. 73] Tendința acuzatorială a organului de urmărire penală se manifestă prin faptul că el pornește urmărirea penală, ia toate măsurile prevăzute de lege în vederea stabilirii faptului infracțiunii și a persoanei care a comis-o. În acest scop, persoana este recunoscută în calitate de bănuț, fiind ulterior pusă sub învinuire, în privința acesteia se aplică măsuri de constrângere procesual-penală, se efectuează o gamă largă de acțiuni procesuale doar cu scopul de a obține probe ale vinovăției bănuțului, învinutului în comiterea faptei infracționale. *Astfel, de exemplu, în cauza penală intentată în privința bănuțului T. S. în baza prevederilor art. 47, 284, alin. 2 Cod penal, deși chiar la etapa inițială a urmăririi penale era absolut evident că acesta nu are nici o vină în comiterea faptei incriminate, totuși ofițerul de urmărire penală a purces la reținerea cet. T.S. din simplul motiv că acesta refuza de a-și recunoaște vinovăția* [13].

Procedura acumulării, administrării probelor în cauzele penale necesită lipsa de cointeresare și prezența imparțialității și obiectivității a subiectului antrenat în această activitate, deoarece întreaga activitate procesual-penală într-o cauză penală urmează a fi orientată spre stabilirea adevărului și, de aceea, ea nu poate fi nici acuzatorială, și nici în apărare. Această activitate trebuie să fie ghidată spre clarificarea tuturor împrejurărilor cauzei – atât agravante, cât și atenuante, adică spre cercetarea deplină, completă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei. Îndeplinirea de către ofițerul de urmărire penală a obligațiunii, plasate asupra lui de lege, nu-i permit acestuia de a fi obiectiv în sensul direct al cuvântului. Nu

întâmplător, de o perioadă îndelungată de timp în doctrină este dominantă opinia conform căreia ofițerul de urmărire penală nu poate reprezenta funcția acuzării, deoarece îndeplinește o altă activitate, absolut contradictorie – funcția cercetării cauzei penale. [14, p. 52] Astfel, conform opiniei autorilor R. Rahunov și Gh. Reznic, scopul ofițerului de urmărire penală în cadrul procesului penal trebuie să se refere la tendința stabilirii circumstanțelor obiective ale celor întâmplate. Faptul dat ar permite de a lua o hotărâre corectă în cauza penală, a sancționa anume persoana vinovată și în măsura în care ea o merită. Dificultatea administrării materialului probator, adică depistarea, solicitarea, primirea și fixarea dovezilor se axează, în virtutea particularităților acestei etape ale procesului, anume asupra urmăririi penale. În cadrul altor etape ale activității procesual-penale acest element al probatoriului se realizează nu așa de deplin, totodată nefiind exclus în totalitate. Obiectivitatea persoanelor cu funcție de răspundere, care cercetează circumstanțele cauzei, constituie o condiție obligatorie, care asigură stabilirea adevărului în cauza penală și darea unei hotărâri judiciare corespunzătoare legii.

În viziunea autorului A. Grinenco, modificarea statutului procesual al ofițerului de urmărire penală, transformarea acestuia într-o persoană necointerесată procesual este posibilă dacă funcțiile acuzatoriale vor fi realizate de către o altă persoană în locul acestuia. Ofițerul de urmărire penală trebuie să realizeze doar sarcina acumulării obiective a probelor, fără a manifesta tendințe acuzatoriale, ceea ce la moment este în lipsă în structura aparatului de urmărire penală. Fiind eliberat de povara acuzării, ofițerul de urmărire penală va avea, în opinia noastră, o atitudine obiectivă nu numai față de reprezentanții acuzării, ci și cu referire la persoanele care reprezintă apărarea, va putea asigura posibilitatea realizării drepturilor, inclusiv și la administrarea de către aceștia din urmă a materialului probator. În acest caz, decade și necesitatea efectuării unei cercetări paralele. Un ofițer de urmărire penală obiectiv nu va respinge în baza temeiurilor formale și nefundamentate cererile părții apărării referitor la efectuarea actelor de urmărire penală, în rezultatul cărora pot fi descoperite circumstanțe, care ar pendula în favoarea bănuțitului (învinuțitului). [15, p. 41] În doctrină se menționează și faptul că funcția acuzării urmează a fi realizată în exclusivitate doar de către reprezentanții procuraturii. Aceasta reiese logic din sarcinile urmăririi penale, fiind totodată și un fapt premergător participării procurorilor în judecată în calitatea lor de acuzatori de stat. În Federația Rusă, în contextul subiectului investigat, a fost înaintată propunerea de a modifica statutul procuraturii - ca organ de supraveghere și a realiza divizarea acuzării de stat de supravegherea asupra activității de urmărire penală. [16, p. 69] În ceea ce ne privește, menționăm că această poziție nu este corectă, deoarece ea vine în contradicție cu conceptul actual de urmărire penală.

La moment, substituirea procuraturii din domeniul care ne-a atras interesul științific nu este posibilă. Examinând problemele dezvoltării statutului procesual al organelor procuraturii, A. Boicov, C. Scvorțov și V. Reabțev menționează absolut

corect că „instanța de judecată nu poate substitui în totalitate procuratura la etapa urmăririi penale. Funcțiile de control ale judecătorului poartă doar un caracter episodic. Procuratura asigură legalitatea urmăririi penale de la momentul pornirii procesului și pînă la remiterea cauzei penale în instanța de judecată. Redeplasarea acestei funcții, în totalitate, asupra instanței de judecată este imposibilă, deoarece aceasta ar necesita modificări substanțiale în structura organelor judiciare și a celor de urmărire penală” [17, p. 22-23]. Actualmente, instanța de judecată a „eliberat” procuratura doar de la realizarea anumitor împuterniciri, în special în ceea ce ține de aplicarea anumitor măsuri de constrîngere procesual-penală. În contextul vizat, apare o altă problemă – cea de conducere, dirijare a urmăririi penale de către procuror. Majoritatea autorilor apreciază poziția procesuală a procurorului la etapa urmăririi penale ca fiind drept una de conducere procesuală a urmăririi penale. Întîlnim și alte opinii în acest sens. Astfel, A. A. Ciuvilev menționează că procurorul nu realizează funcția de conducător al urmăririi penale [18, p. 64]. Cu această opinie nu putem fi de acord. Art. 51 CPP RM demonstrează contrariul. Împuternicirile imperativ-dispozitive largi ale organelor procuraturii, posibilitatea acestora de a influența asupra „direcției” și ordinii urmăririi penale, a aplica anumite măsuri în privința ofițerilor de urmărire penală – toate acestea constituie o manifestare și o expresie a elementelor dirijării urmăririi penale, ceea ce nu se coordonează cu prevederile principiului contradictorialității. Pentru normalizarea situației existente, este necesar de a redeplasa accentele urmăririi penale în favoarea controlului judiciar și al independenței ofițerului de urmărire penală. Ridicarea rolului instanței de judecată în cadrul etapei de urmărire penală constituie o condiție indispensabilă a implementării principiului contradictorialității în cadrul acesteia.

Oricum, constatăm că „urmărirea penală rămîne o etapă a procesului penal necontradictorie, ceea ce conferă acestei faze *operativitate* și *mobilitate*, trăsături care lipsesc fazei de judecată. Astfel, organele de urmărire penală, în tactica pe care o adoptă în rezolvarea cauzelor, pot efectua actele de urmărire penală în momentul cel mai potrivit, la data și locul corespunzător cerințelor concrete ale dosarului penal” [19, p. 456].

Concluziile finale pe care punem accentual în cadrul acestui articol vin să constate faptul că activitatea de administrare a probelor pînă la terminarea urmăririi penale este lipsită de contradictorialitate, însă sub aspectul aplicării măsurilor procesuale de constrîngere, atacării acțiunilor și hotărîrilor ofițerului de urmărire penală și procurorului, examinarea de către judecătorul de instrucție se face cu participarea părților interesate în condiții de contradictorialitate. Urmărirea penală rămîne o etapă a procesului penal necontradictorie, ceea ce conferă acestei faze *operativitate* și *mobilitate*, trăsături care lipsesc fazei de judecată.

Bibliografie:

1. Neagu Ion, Damaschin Mircea. Tratat de procedură penală. Partea specială. În lumina noului Cod de procedură penală. București: Editura Universul Juridic, 2015.
2. Rusu L. Locul și rolul modelului contradictorial în teoria dreptului procesual penal. În: Revista Națională de Drept. 2014, martie, Nr. 3.
3. Erjiu E. Rolul apărătorului în realizarea principiului contradictorialității în procesul penal al Republicii Moldova. În: Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe socioumanistice”. Vol. 1, 2005.
4. Roșca I. Controlul judiciar al procedurii prejudiciare – garanție în realizarea principiului contradictorialității. În: Revista Națională de Drept, 2008, nr. 5.
5. Vizdoagă T., Roșca I. Problemele realizării principiului contradictorialității în procedura prejudiciară a procesului penal. În: Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Științe socioumanistice. Chișinău: 2007.
6. Чельцов М. А. Уголовный процесс. Юридическое Издательство Мин. Гост. М. 1948.
7. Dolea I., Roman D., Sedlețchi Iu. et. al. Drept procesual penal. Chișinău: CARTIER JURIDIC, 2005.
8. Горя Н. Принцип состязательности и функции защиты в уголовном процессе. В: Советская юстиция, 1990, № 7.
9. Pradel J. Le juge d instruction. Dalloz, Paris, 1996.
10. Смирнов А. В. Модели уголовного процесса. Изд. Альфа. СПб, 2000.
11. Cauza penală nr. 2013040983, Procuratura mun. Bălți.
12. Якупов Р. Х. Уголовный процесс. Изд. ЗЕРЦАЛО. М. 1998.
13. Cauza penală nr. 2015041490, Secția de Urmărire Penală a Inspectoratului de Poliție Bălți.
14. Решетников В. Следователь не должен обвинять. В: Социалистическая законность, 1988, № 6.
15. Гриненко А. Псевдомотивированный отказ в удовлетворении ходатайств на предварительном следствии. В. Уголовное право, 2000, № 4.
16. Даровских С. М. Принцип состязательности в уголовном процессе России и механизм его реализации. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск: Южно-Уральский Государственный Университет, 2001.
17. Бойков А., Скворцов К., Рябцев В. Проблемы завития правового статуса Российской Прокуратуры (в условиях переходного периода). Уголовное право. 1999, №1.
18. Чувилев А. А. Прокурорский надзор в Российской Федерации. М. 1999.
19. Theodoru Gr. Tratat de drept procesual penal. București: HAMANGIU, 2013.